

1 DECEMBER 1935.

AFLEVERING 8.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE :

Dr. J. HEIMANS. AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE :

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN :

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE :

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

ZEEHONDEN.

Een vreemde karavaan deed op de langste dag van 't jaar de Cocksdorpers het hoofd schudden. Drie dwazen trokken er op uit, om robben te gaan filmen.

Ongelooflijke hoeveelheden bagage kwamen daarbij te pas. De vlet van de schipper, die ons zou overzetten naar de Vliehors was boordevol. Het was maar goed, dat het zulk kalm weer was. Daar had je de kamera met alles wat er bij hoort, een vouwboot en een volledige kampeeruitrusting. Op de Hors zijn geen winkeltjes. Proviand sprak dus een woordje mee. Water was een heel probleem. Wat we er tot nu toe vonden, was allesbehalve zoet; daar hielp geen suiker tegen in de thee! Net als op een woestijntocht moesten we al ons water meenemen. We hadden het in een vaatje kunnen doen, maar beter bevielen een paar gummi windkussens, die bij de vouwboot hoorden. Daarin konden we genoeg meenemen voor vele dagen, mits we elk wassen zorgvuldig vermeden. Midden op de Hors zetten we ons tentje in het stuivende zand. Doordrongen van de ernst van het geval begonnen we toen de geleende vouwboot in elkaar te zetten. Geen van ons wist, hoe het moest, maar we

vertrouwden op ons gesternte en na een urenlange worsteling met ribben, spanten en een grote taaie huid konden we gaan varen. Twee spanten bleven zelfs over.

Ons doel was dus een robbenfilm. Entourage was gauw gevonden. Wel is de zandplaat kaal, zó kaal, dat je al gauw elke helmspriet persoonlijk kent, maar de dierenwereld leverde voldoende motieven. Op de schelpenbank langs het Noordstrand ontdekten we een bloeiende vogelstad, een soort lintbebouwing: honderd meter breed en de hele Vliehors lang. Daar broedden vooral dwergsterntjes. Op de gezelligste plekjes van de vloedlijn, aan de rand van het grote graf, zaten ook heel wat visdiefjes

Fig. 1. *De Vliehors: Zand tot aan den horizon.*

en overal verspreid broedden bontbekken en bonte pieten. Vooral de dwergsterntjes boeiden ons. Die horen in zulk land echt thuis en in tegenstelling met de visdieven hadden ze dan ook onverdeeld succes bij het broeden. Nu is het filmen van een vogel bij zijn nest niet zo moeilijk: je bouwt maar een schuilhut. Het beste beviel ons een schuilhut van een zo klein mogelijk model; eigenlijk niet veel meer dan een kistje, waarin we hoofd en toestel van de kameraman opborgen, terwijl we de rest er achter begroeven. Zo'n hut past volkomen in het landschap en zelden zagen we vogels zo rustig. Dat was maar goed ook, want zenuwachtig gedoe doet het op de film helemaal niet. De familie, waar we bij zaten, werd al de eerste dag verblijd met de geboorte van een kuiken. Ook voor ons was dit een buitenkansje. Het wegbrengen van de lege dop,

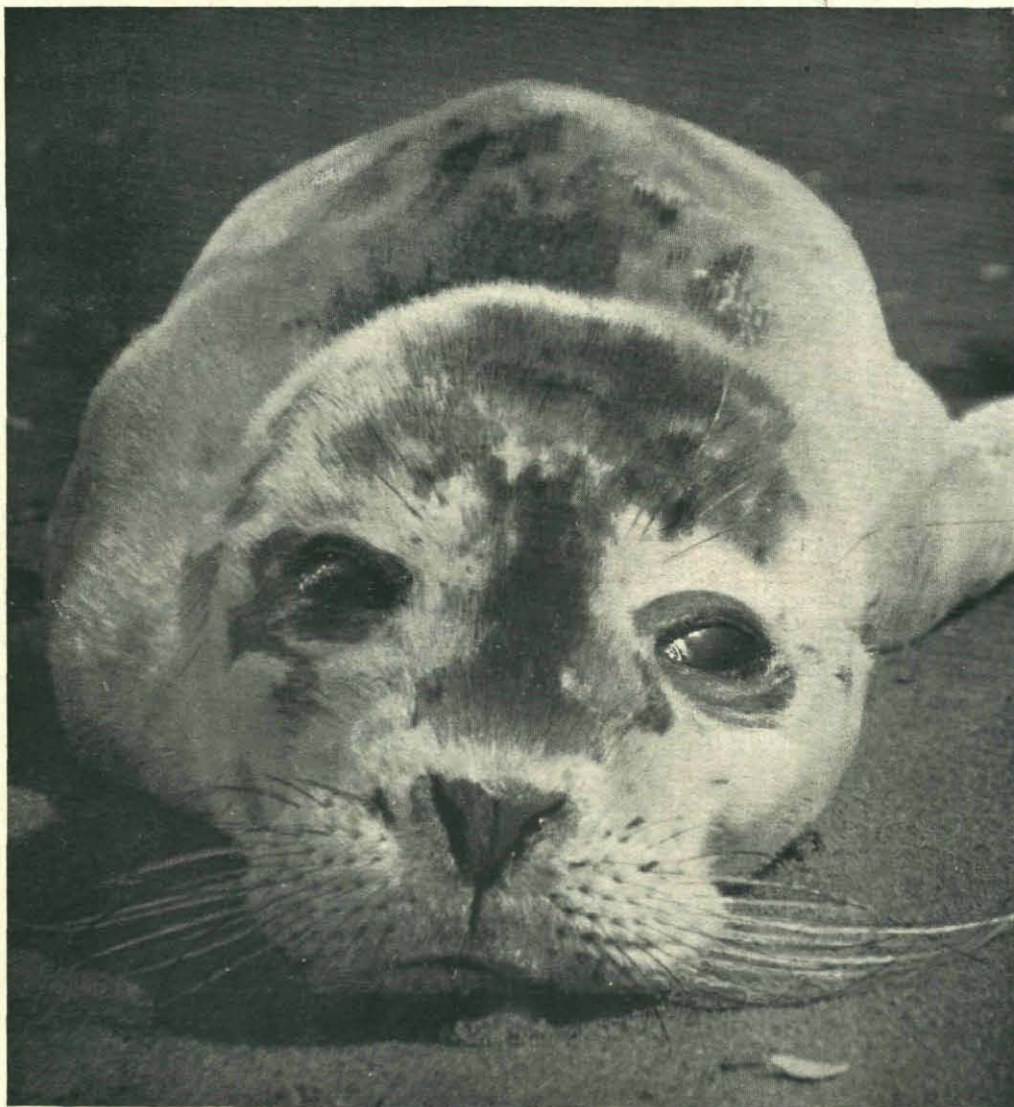

Fig. 2. Aangeschoten zeehondbaby. Het is een schande voor Texel, dat je je daar op zo'n laaghartige wijze mag komen „vermaken”.

had niet demonstratiever kunnen gebeuren. Grappig was een visdief, die, waarom mag een van ons weten, op onbewaakte ogenblikken op „ons” nest ging zitten broeden. De ouwelui waren te naïef om van dit buitenkansje profijt te trekken. Telkens joegen

Fig. 3. Uit de film: *Dwergsterntje verwijdt eierdop.*

ze hem weg. Ook het tweede jong kwam voorspoedig uit. Talloos waren nu de aardige intieme tafereeltjes. Groot was de verleiding telkens meer film te belichten. Daar kwam bij, dat zich geheel onverwacht een nieuwe filmster aanmeldde: een bosmuis, een dame nogwel, die midden in de zandwoestijn onder een scheepsluik woonde. In Augustus vonden we op een heel andere plaats onder een balk twee mannetjes. In beide gevallen hadden ze vlak tegen het hout een klein, rond nestje gebouwd. Bij elke stormvloed loopt de Hors onder. Rustig zal hun leven er niet zijn. Maar in de tijd dat wij er waren, kwamen er geen stormen voor. Het leven was er toen héél rustig. Van burens heb je er geen last en er gingen dagen voorbij, dat we niemand zagen. Dagelijks gingen we op de „robbenjacht”. Als we kans zagen, namen we een kijkje op een van de wrakken voor de kust, om te genieten van de kristalheldere zeetuintjes in de ruimen. Met de vouwboot volgden we de scholen jonge haring. Wanneer de eenjarige makrelen daar tussen huishielden, vormden zich hele bulten blik boven de zeespiegel. De grote sterns van Griend wisten daar naar hartelust van te profiteren. De tijd, die overschoot, zochten we langs het strand naar middeleeuwse scherven en fossiele zee-egels. We juttten ook graag wat voor een kampvuur. Eens vonden we zomaar een kist vol heerlijke appels rechtstreeks gestuurd uit Manilla. We aten ervan tot we niet meer konden en bleven toen stil in de buurt liggen kreunen.

Fig. 4. Uit de film: *Drieteenstrandloper.*

Zodra de platen aan de buitenkant van de Vliehors beginnen droog te vallen, kruipen de eerste robben er op. Dat is meestal een uur na hoogwater. De platen

glimmen dan nog en de zeehonden lijken op een afstand pikzwart. Telkens komen er meer bij en het vlekje groeit uit tot een grote zwarte klad. Zodra méér droog komt, verhuizen ze naar een andere plek. Daar schuurt de stroom vlak langs een hoog deel van de plaat. De hele eb door zijn ze daar veilig. Dreigt gevaar, dan kunnen ze zich terstond in het water laten glijden. Herhaaldelijk zagen we, als wij naderden, dit tot onze spijt gebeuren. Soms gebeurde het spontaan, zonder merkbare aanleiding. Werden ze opgeschrikt, dan kwamen ze zelden dadelijk terug. Liever bleven ze dan honderd meter verder half in het water liggen. Nu treft het nogal goed, dat die geliefkoosde plek niet al te ver uit de wal is; hoogstens een kilometer. Van het strand af kun je ze door de kijker heerlijk begluren. Als de kudde voltallig is, zijn het er honderd en twintig, soms meer, soms iets minder. De verschillen, die we vonden in April, Juni, Juli en Augustus zijn niet noemenswaard. Eén voor één worden ze droog en

Fig. 5.
Springende Bosmuis.

Fig. 6. Van rechts naar links: Zeehond slaapt, schrikt wakker, en vlucht in zee.

Fig. 7. *Luierende zeehonden.*

van zwart veranderen ze in glanzend geelwit. De meesten zijn veel groter dan je zou verwachten. Het zijn prachtbeesten! De zeehonden, die je in dierentuinen ziet, zijn zelden volwassen.

Eigenlijk zijn het net badgasten. De lieve lange dag wijden ze zich aan hun rust en

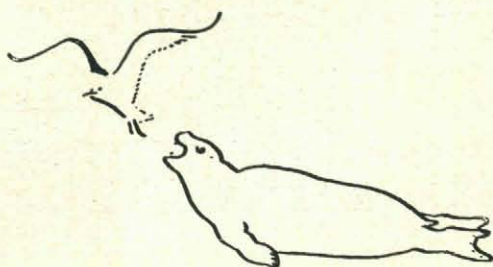

Fig. 8. *Verbolgen zeehond jaagt achter mantelmeeuw.*

aan hun maaginhoud. Beurtelings comprimeren ze hun buik, hun rug of wel een van de zijden. Met een half oog kijken ze af en toe rond en langdurig krabben ze zich met hun borstvinnetjes. Ze scheppen groot vermaak in een soort kamergymnastiek. Kop en staart heffen ze daarbij zo hoog mogelijk op en met een wanhopig gebaar vallen ze, juist als je denkt, dat ze nu helemaal de lucht in zullen gaan, opzij. Met een

beweging van hun achterlijf springen ze op en hun lichaam loddert als een grote pudding. Die zelfde houding, kop hoog, staart hoog, nemen ze aan, wanneer het hoog water wordt. Ze blijven zo liggen tot het uiterste. Beide uiteinden houden ze zorgvuldig droog tot ze vanzelf vlot raken.

Tussen de robben kuieren altijd een paar mantelmeeuwen. Die zijn daar riolering. Worden ze al te vrijpostig, dan golft een beledigde zeehond ze achter na en tracht hen te bijten. Altijd vergeefs.

Het is de tijd van de babies. Naast hun dikke ma's liggen hier en daar jonge zee-

Fig. 9. Jacht met het Telekanon.

hondjes. Hun kop lijkt veel te groot. Hun ledematen zijn zwaar en onhandig maar hun huid is prachtig zilver met zwart en ze zijn heel bewegelijk. Van het zogen zagen we niet veel. Ze waren te ver weg. Maar des te beter zagen we hen spelen. Niets gemakkelijker, dan een moddervette zeeteef, spelend met haar jong. Tot eind Augustus toe zagen we kleine jongen, die stellig nog afhankelijk waren van hun moeder. Toen waren al heel wat volwassen beesten geruid. Die zagen nu ook zilverwit. Erg verbaasden we ons over een aantal vol-

Fig. 10. „Close-up”.

wassenen, die bij hun kop, nek of borst een hele lap vel misten. Op zulke plaatsen hadden ze dan grote bleekrode plekken, die door opdrogen zwart werden. Bij het kruipen schenen ze er veel last van te hebben. Ze kropen vaak helemaal scheef. Het zand waar ze gelegen hadden zag soms bloederig. We begrijpen niet goed, hoe ze daaraan kwamen. Zeker is, dat het aantal gewonden in Augustus sterk toenam. We dachten dadelijk aan paringsgevechten. Inderdaad waren, voor zover we konden nagaan, alleen mannetjes gewond, maar nooit zagen we bij onze plaat zelfs maar de geringste animositeit¹⁾. Ook in het water zag je de zeehonden zich vermaken: rondhollen tot het water hoog opspatte. Een enkele keer zagen we ze diep onderduiken en plotseling helemaal uit het water omhoog schieten. Na een kleine luchtreis vielen ze dan weer in zee terug. Net bruinvissen! Dat grapje werd eens driemaal herhaald. Hun achterpoten hielden ze daarbij in één vlak. Net als de bruinvisstaart deden ze zo dienst als hoogteroer. Tussen twee haakjes: omgekeerd zie je een bruinvis wel eens als een zeehond doen en een hele poos aan de oppervlakte drijven. Telkens laat hij daarbij een ander deel van zijn rug door de zon beschijnen en je hoort hem rustig ademen, net als een zeehond.

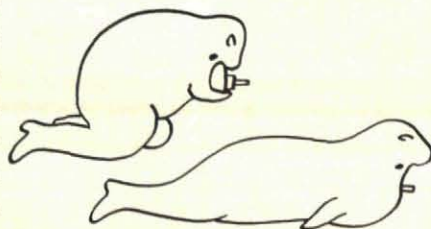

Fig. 11. De „Kunstrob”.

Bij het filmen zochten wij ons geluk op verschillende manieren. We begonnen

1) Karåle vertelde aan Tinbergen, dat in Groenland de ruiende fjordrobben zich dikwijls zó krabben, dat ze grote bloedige plekken krijgen. Misschien is dit een goede verklaring; krabben deden ze zich genoeg!

rustig van het strand af met teelenzen. Door een 15 cm lens kregen we met ons smalfilmtoestel een aardig overzichtsbeeld. Met enige moeite zie je zeehonden en meeuwen bewegen. Bij wijze van grap filmde we met een 7,5 cm f 1 : 2,9 lens door een Zeiss-nacht-kijker, alles bij elkaar een-en-twintigmaal vergrotend. Het beeld werd scherp en helder en de robben zijn om van te watertanden, maar het bouwwerk schudde te veel. Daarna kropen we in de vouwboot. Stil lieten we ons met de stroom langs de troep drijven.

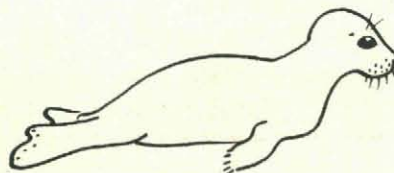

Fig. 12. Jonge zeehond.

Fig. 13. Springende rob.

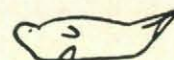
Op een kleine honderd meter ging alles met veel geplas te water. Als je je dan maar stil houdt, duiken al gauw links en rechts nieuwsgierige hoofden op. We hadden een goede kans, maar de boot schommelde te veel. Toen hadden we het geluk, te stranden. Het water zakte en al gauw zaten we muurvast. Het ging nu beter, maar de koppen bleven verder weg. Een oud mannetje, aan één oog blind, kroop moeizaam half op land, niet ver van ons vandaan. Die konden we filmen, maar het ellendige beest ging juist onder de zon liggen, met zijn kop van ons af. Een prachtig gezicht, maar op de film werd 't net een schotse blaas. Een van ons zou op hem afsluipen, maar hij werd bespeurd en de zeehond verdween. Op het hoogste plekje van de plaat bouwden we een schuilhut — zoiets als een fort op het Stille Strand. Elke vloed maakte het bouwwerk met de grond gelijk. Telkens groeven we opnieuw. Bij opkomend water zwommen alle zeehonden netjes langs. We wensten, dat ze even mak waren als de scholeksters vlak voor ons, maar het bleef een vrome wens. Door Tinbergen kei den

Fig. 14. Plotseling onderduiken.

Fig. 15.
„Buikwippen”.

we de jachtwijze van de Eskimo's: een wit schermpje met een gat erin op een sleetje. Een voor ons klimaat gebouwd model op wielen in zandkleurige uitvoering bleek onbruikbaar. De zeehonden slapen hier in kudden en altijd is er wel één wakker. Dat hoeft dan nog niet persé de leider te zijn; van dat legendarische dier merkten we niet veel. Tenslotte werd een van ons zelf zeehond. We naaiden hem in een vel van ongebleekt katoen en verfden het in natuurlijke kleuren. We maakten hem mollig met onze donsdekens. Zo legden we hem op de plaat. Alle robbenjagers hadden we tevoren gewaarschuwd. Een zeehond, die opstond en „ik ben een mens” riep, zouden ze niet schieten. In het nauwe pakje was hij vrijwel hulpeloos en we gaven hem tegen onverhoopte aanvallen van soortgenoten een hamer mee. We zijn het er niet over eens, wie van de partijen het bangste was, maar zeker is, dat de methode aardig voldeed. Een drom nieuwsgierigen bleef bij de rob met de kamera rondzwemmen. Ze naderden tot binnen de tien meter, maar verbaasd over zoveel brutaliteit, doken ze dan met een plons onder. Toch kropen ze een eind

Fig. 16.
Slapende rob.

verder rustig op de kant en begonnen met hun gewone zonnebad. Schuivend net als een zeehond, ging de kunstrob er op af. De huid was nauw. De donsdekens waren warm. De kruippartij werd een foltering. Langzaam, heel langzaam kwam hij dichterbij. De zeehonden bleven rustig. Hij filmde. Elk beeldje kostte twaalf zweetdruppels. Maar 't werd ons beste stukje film, want nog geen minuut later stoven alle zeehonden — waarom weten we nog niet — te water. De kansen bleven nu ongeveer gelijk. Elke eb begonnen we met frisse moed maar de resultaten werden niet beter. Iets was er blijkbaar niet in de haak met onze rob. Z'n geur? Toch moesten de robbekoppen nog groter op het doek. We besloten naar Urk te gaan. Dat eiland heeft, zoals bekend, een staart. Op die staart leeft nog altijd een troepje van vijftien

Fig. 17. *Talrijke zeehonden spoelen gedurende het „seizoen” dood of halfdood aan. Prima schutters zijn de heren badgasten niet altijd. Op één zeehond, vertelde ons iemand, die dikwijls mee joeg, lossen ze soms wel vijftig schoten. Vaak hebben ze hem dan ook.*

of zestien robben. Dat is nogal een merkwaardigheid. Voor zover we weten komt de zeehond elders alleen tijdelijk in zoet water voor. Wel leven in de Finse, Russische en Siberische meren „zoetwaterzeehonden”, maar die zijn van een andere soort. Het zijn fjordrobber (stink-, ringelrob), beesten, die bij ons nog maar twee keer zijn gezien. Waar ze daar in de Zuiderzee van leven is ons een raadsel. Hun hoofdvoedsel in ons land is bot. Botjes komen in de Zuiderzee niet veel meer voor. De vissers be-

weren, dat ze paling eten. We zouden dat wel eens willen zien! Het leuke is, dat ze in de Zuiderzee geen last meer hebben met eb en vloed. Hun plaat is altijd boven water. Het zou de moeite waard zijn daar een tijd lang hun dagindeling na te gaan. Vermoedelijk zullen ze nu de hele nacht wel slapen. Op de staart groeven we een kist in, niet ver van de plek waar ze bij voorkeur slapen. De staart is lang. Groot was hun voorkeur voor het plekje niet. Bedroevend was het resultaat. Het is jammer, dat zeehonden zo schuw zijn. Ze hebben overigens gelijk! Want niet zo heel lang geleden stond er nog een premie op hun leven. Nu die er af is, is de jacht voor een broodjager niet meer lonend. Ze zijn er dus zo kwaad niet meer aan toe. Het is alleen jammer, dat de badgasten nu hun taak overnemen. Vooral op Texel was de robbenjacht dit jaar erg in de mode. Geliefd was daar vooral de babyjacht. Heel jonge zeehondjes hebben de gewoonte tegen de stroom op te zwemmen, als ze vluchten. Met een motorboot kun je ze nu langzaam maar zeker inhalen. Door

telkens te schieten wanneer ze lucht happen, breng je ze helemaal buiten adem en op iedere gewenste afstand kun je ze neerleggen. Misschieten is geen bezwaar; zeker van je buit ben je toch. Je zou het zeehondje ook kunnen pakken en de fles geven. Na enkele dagen zou hij je dan volgen als een hondje. Gelukkig is het drijven nogal tijdrovend. Vijftien velletjes op één gezelschap was dit jaar in de Cocksdorp het maximum. Het ergste van dat gejaag is, dat ze zo schuw blijven. De duizenden natuurvrienden die jaarlijks Texel bezoeken, blijven op een enkele uitzondering na, verstoken van het vermakelijk gezicht van een levende zeehond. Ze moeten zich vergenoegen met wat dood of halfdood aanspoelt. Het is waar, zeehonden zijn schadelijk. Ze eten vis. Maar misschien zijn ze hun gewicht aan vis wel vele malen waard. Van hun leven weten we nog maar bitter weinig en het zijn tenslotte onze laatste grote zoogdieren in zuiver wilde staat.

AUKE BULT,
BEN VAN NOORDWIJK,
JOOST TER PELKWIJK.

Naschrift:

Na lezing van het voorgaande zal ieder met grote voldoening kennis nemen van de mededeling van de Minister van Landbouw en Visserij (zie N. R. C. van 18 October j.l.), waaruit blijkt dat de zeehond voortaan niet meer als „schadelijk gedierte” geheel onbeschermd is: „daar geen bepalingen bekend zijn, behelzende, dat zeehonden onder schadelijk gedierte vallen, de tot heden gevolgde practijk, waarbij voor het vangen en doden van zeehonden vergunningen ex art. 60 der jachtwet 1923 worden afgegeven, niet meer zal worden voortgezet.

Om straffeloos zeehonden op te sporen en te doden, zal men gerechtigd moeten zijn tot toegang op de betrokken terreinen en om het gedierte met een vuurwapen te doden zal men in het bezit moeten zijn van een vergunning, om zich met zulk een wapen in het veld te bevinden, bijv. een jachtakte”.

Fig. 18. „Huiستoe” met de vouwboot.